

SLOTINTERVIEW

Op naar een gedeelde onderzoeksagenda van gemeenten en hogescholen

Regieorgaan SIA en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben de ambitie om de samenwerking tussen gemeenten en hogescholen structureler van aard te maken, onder meer op de thema's leefbaarheid en veiligheid. Hoe willen zij daar met elkaar komen? En welke barrières moeten nog doorbroken worden? Katja Rusinovic, lector Grootstedelijke Ontwikkelingen (De Haagse Hogeschool), en Ben Kokkeler, lector Digitalisering en Veiligheid (Avans Hogeschool), interviewden hierover Leonard Geluk, directeur van de VNG, en Richard Slotman, directeur van SIA.

Katja Rusinovic: Eerder dit jaar hebben SIA en de VNG een convenant gesloten met als doel de samenwerking tussen gemeenten en hogescholen structureler van aard te maken. Wat houdt dit convenant in?

Richard Slotman: "Eigenlijk is het een concept-convenant, dat moet uitgroeien tot een breed gedragen afsprakenkader. Twee afspraken die we al met elkaar hebben gemaakt zou ik graag willen toelichten. De eerste afspraak is dat we de ambities niet uitsluitend samen willen realiseren, maar daarbij publieke partijen als de Vereniging Hogescholen, Platform31 en Binnenlandse Zaken willen betrekken. Want, terwijl SIA ooit is opgericht vanuit het ondernemersperspectief, bewegen we steeds meer richting Missiegedreven Topsectoren en Innovatiebeleid: MTIB, zoals ze dat zo mooi noemen. MTIB heeft alles te maken met het vertalen van maatschappelijke vraagstukken naar potentie voor economische ontwikkeling, en het betrekken van de publieke sector daarbij. Denk aan ziekenhuizen, maar ook gemeentes. Dat is echt de onderlegger van de beweging die wij aan het maken zijn en daar komt

dan ook onze wens vandaan om samen met andere publieke partijen op te trekken. De tweede afspraak die we met elkaar gemaakt hebben, is dat we het structureler met elkaar samenwerken eerst gaan uitproberen. En wel in de vorm van pilots. Want je kunt wel bedenken dat het samenwerken voordeel gaat opleveren, maar dan moet je wel eerst een keer met elkaar een rondje om de kerk gemaakt hebben."

Leonard Geluk (Foto: Marc Roos)

Katja Rusinovic: Wat is de noodzaak van het sluiten van het convenant?

Leonard Geluk: "Als voormalig voorzitter van het College van Bestuur van De Haagse Hogeschool ken ik zowel de wereld van het praktijkgericht onderzoek van hogescholen en de wereld van gemeenten goed. Ik merk dat het twee werelden zijn die je niet zomaar bij elkaar krijgt. Aan de kant van de gemeenten is er enorm veel behoefte aan kennis. Wat werkt? Welk effect heeft de sturing van gemeenten? Wat zijn de consequenties van beleidskeuzes? Bij onderzoek wordt echter nog vaak aan de grote adviesraden of universitair onderzoek gedacht. Terwijl vanwege het toegepaste karakter het praktijkgerichte onderzoek van hogescholen juist voor gemeenten heel interessant is. De samenwerking tussen de VNG en SIA is erop gericht om de wereld van gemeenten en hogescholen veel meer op elkaar af te stemmen."

Katja Rusinovic: Welke stappen gaan er gezet worden om de wereld van gemeenten en hogescholen bij elkaar te brengen?

Richard Slotman: "We organiseren rond een aantal thema's, waaronder leefbaarheid en veiligheid, een aantal pilots. In eerste instantie in de vorm van bijeenkomsten, waarin we samen met gemeenten en hogescholen verkennen wat er al gebeurt op het gebied van samenwerking, welke kennislacunes er zijn en hoe het samenwerken en samen leren vormgegeven kan worden. De ambitie is om rond de thema's van de pilots tot een gezamenlijke onderzoeksagenda te komen."

Leonard Geluk: "Ik zie die agenda als een groeiende, levende agenda, die articuleert welke kennisbehoefte er is, zowel aan de kant van gemeenten als aan de kant van hogescholen."

Richard Slotman (Foto: Marc Roos)

Katja Rusinovic: Het formuleren van een gedeelde onderzoeksagenda is één, maar vervolgens moet je dat ook gaan concretiseren. Welke vervolgstappen zullen er worden genomen?

Leonard Geluk: "Ik geloof dat dit een goede eerste stap is. Als vervolgstap zouden we kunnen verkennen hoe we hetgeen in bijvoorbeeld Rotterdam werkt, kunnen delen met en voortzetten in andere gemeenten in Nederland. Op die manier blijft het niet bij een eenmalig onderzoek, maar wordt het een soort cyclus van vervolgonderzoek, waarbij er steeds meer gemeenten aanhaken. Ik zou het heel mooi vinden als wij vanuit de VNG ook daar een rol in kunnen spelen. Dat we ervoor kunnen zorgen dat wat in Rotterdam goed werkt ook terecht komt bij alle andere 343 gemeenten. Hoe je die kennis kunt delen, verzilveren en verrijken, vind ik nog wel een zoektocht. Een website of een boekje zijn gangbare vormen, maar kan het ook op andere manieren? Het gaat er natuurlijk om dat er in de samenleving ook echt wat gebeurt met de kennis die ontwikkeld wordt."

Katja Rusinovic: Hogescholen willen graag onderzoek doen dat aansluit op de vragen van gemeenten, de praktijk of de samenleving. Toch komt het in de praktijk allemaal niet vanzelfsprekend van de grond en is het ook heel lastig om samenwerkingen te verduurzamen. Wat zijn belangrijke barrières die doorbroken moeten worden?

Leonard Geluk: "Een barrière is dat de korte termijn toch vaak leidend is. Aan de gemeentelijke kant, maar ook aan de kant van de hogeschool. Gemeenten zijn bezig met het hier en nu, met geld, wetten en overleggen. Aan de kant van de hogeschool is dat risico er ook. Dat je druk bezig bent met het 'nu' en het investeren in de lange lijnen en relaties er weer een beetje bij inschiet. Daarnaast moet je organiseren dat je elkaar ziet. Dus echt sessies met wethouders, burgemeesters, gemeenteraadsleden, en met onderzoekers erbij, waarin bijvoorbeeld onderzoeksuitkomsten worden gepresenteerd. Echt investeren in tijd en structuren. Structuren die het onontkoombaar maken om er aandacht aan te geven. Volgens mij ligt daar bij de VNG en de kant van gemeenten en hogescholen echt een opgave. Het feit dat ik in de adviesraad van het kenniscentrum Governance of Urban Transitions zit bij De Haagse Hogeschool, maakt bijvoorbeeld dat ik georiënteerd ben op wat daar speelt. Tot slot is lange termijn financiering

van belang. Dat je niet elke keer opnieuw, voor elk onderzoeksvoorstel, met de collectebus langs moet en meer tijd kwijt bent met het acquireren dan met het daadwerkelijke onderzoek doen.”

Richard Slotman: “Het investeren in de Centres of Expertise, de samenwerking tussen hogescholen of de positionering van lectoraten, dat is echt een opdracht van de hogescholen. Wat wij kunnen doen, vanuit onze bescheiden rol, is het beter positioneren van inspirerende lectoren met slagkracht. Dat is vaak niet een kwestie van geld, maar het verbinden aan de places to be, de plekken waar het gebeurt. Onze opvatting daarbij is dat klein dan vaak belangrijker is dan groot. Want groot redt zich over het algemeen makkelijker. Kijk bijvoorbeeld naar de Hogeschool van Amsterdam en de netwerken daaromheen. De praktijk is daar natuurlijk weerbarstiger dan ik nu schets, maar er gebeurt ook al veel. Voor ons is wat er in Dordrecht, Harderberg en Ede, of in de grensgebieden van Nederland gebeurt net zo belangrijk. Die plekken hebben ook aandacht nodig en wij veronderstellen dat daar ook energie te organiseren is. Neem bijvoorbeeld wat Lodewijk Asscher in Heerlen gedaan heeft om samen met verschillende partijen vorm te geven aan het stedelijk vernieuwingsprogramma van Heerlen-Noord.”

Ben Kokkeler: Bij sommige gemeenten lijkt het idee te leven dat praktijkgericht onderzoek wordt uitgevoerd door studenten, dat het kort-cyclisch is en dat het daarmee goed bij de praktijk van gemeenten past. Dat is contrair de continuïteit die jullie beogen om op te bouwen. Ligger er op de thema's leefbaarheid en veiligheid kansen om tot meerjarige afspraken te komen tussen gemeenten en hogescholen? Of ligt de sleutel tot succes bij het aansluiten bij de onderzoeksvragen van gemeenten die nu worden weggezet bij GGD's of veiligheidsregio's?

Leonard Geluk: “Het zou jammer zijn als dat het beeld is van praktijkgericht onderzoek bij sommige gemeenten. Dan moeten we er hard aan werken om dat beeld te veranderen. Mijn beeld is dat het onderzoek van hogescholen even academisch is als academisch onderzoek, maar het heeft een andere, meer praktijkgerichte focus. Als bestuurder vind ik leefbaarheid en veiligheid één van de spannendste thema's. Want hoe bevorder je nu zoiets ingewikkelds als het thuisgevoel van mensen in een wijk of het gevoel van veiligheid? Welke interventies

kun je daarbij inzetten? En wat kun je daarover van elkaar leren? Het gaat vaak om hele subtiele dingen die maken dat mensen zich wel of juist niet thuis, veilig of geworteld voelen in een bepaald gebied. Het zijn onderwerpen die zich lastig laten onderzoeken. Dat maakt het ook ingewikkeld om daar goede beleidskeuzes in te maken. Juist praktijkgericht onderzoek leent zich er goed voor om daar veel aandacht aan besteden. Volgens mij kun je met dat verhaal de harten van bestuurders, veiligheidsregio's en GGD's openen. Ik zie graag dat onderzoek veel meer gedragen wordt door het gemeentebestuur als zodanig, in plaats van alleen de GGD of het veiligheidsberaad. Want het veiligheidsberaad gaat over een ander soort veiligheid en de GGD over een ander soort gezondheid dan het brede welbevinden waar je als gemeentebestuur mee bezig bent. Ik zou het onderzoek dan ook in het hart van de gemeente zelf willen brengen.”

Richard Slotman: “Vanuit SIA willen we natuurlijk een bijdrage leveren aan de kwaliteit van praktijkgericht onderzoek. De kwaliteit van praktijkgericht onderzoek is zodanig, dat wij ervan overtuigd zijn dat gemeenten daar een beroep op kunnen doen. Tegelijkertijd zijn er nog slagen te maken als het gaat om de werkwijzen van praktijkgericht onderzoek. Het uitwisselen van kennis en ervaringen is van belang om praktijkgericht onderzoek verder te brengen. De positie die wij hebben, willen we dan ook gebruiken om partijen bij elkaar te brengen. In die zin koesteren wij de lectoratenplatforms. Want dat zijn de plekken waar lectoren met elkaar in gesprek kunnen gaan over wat werkt, wat niet werkt en hoe een volgende onderzoeksvraag opgepakt kan worden. Dan krijg je eigenlijk een hele mooie rolverdeling, waarbij de praktijk aan het woord is en bediend wordt op kwalitatief hoogwaardig onderzoek. En wij lectoren in de gelegenheid stellen om de kennis, methoden en technieken te verdiepen en resultaten terug te leggen in het veld.”

Ben Kokkeler: Zijn er samenwerkingen die volgens jullie als voorbeeld kunnen dienen?

Richard Slotman: “Hogeschool Windesheim werkt al zo'n vijftien jaar samen met de gemeente Zwolle op het gebied van gezondheid. De City Deals en Kenniswerkplaatsen, zoals de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken in Rotterdam, zijn ook mooie voorbeelden. Maar er zijn er nog veel meer.”

Richard Slotman, Katja Rusinovic en Leonard Geluk (Foto: Marc Roos)

Leonard Geluk: “Ik vind het Nationaal Programma Rotterdam Zuid een mooi voorbeeld. Dat programma loopt al tien jaar. Je ziet daar dat er meer en meer partijen aanhaken en dat zij hun eigen onderzoeksagenda’s aan het programma koppelen. Zo groeit er een gezamenlijke onderzoeksagenda. Ik denk dat zo’n soort programma ook zou kunnen lukken binnen andere domeinen, zoals de energietransitie, armoede of de transformatie van de jeugdzorg. Het zou heel mooi zijn als er in verschillende landsdelen rond die grote bewegingen afspraken met hogescholen worden gemaakt en dat er van elkaar wordt geleerd. Volgens mij zijn we daar nog niet. Maar dat zou wel een doelstelling moeten zijn.”

Katja Rusinovic: Waar hopen jullie als VNG en SIA samen over een aantal jaar te staan?

Leonard Geluk: “Het ideaal zou zijn dat we een onderzoeksagenda rondom maatschappelijke ontwikkelingen en transformaties hebben, die gedragen wordt door gemeenten en hogescholen. Een agenda die

ook verdelend is, waarbij eenieder een taak oppakt en bepaalde taken gezamenlijk gedaan worden. Dat we een infrastructuur hebben waarin actief gehaald en gebracht wordt en het delen niet plaatsvindt via een website die niemand bezoekt. Echt een levende kennisagenda. Als we dat nu eens kunnen bereiken in 2032. Misschien lukt het al in 2028 of 2026. Hoe lang zijn hogescholen nu met praktijkgericht onderzoek bezig? Het begon met een klein aantal lectoraten. Nu worden er kenniscentra en lectoratenplatforms opgericht. Een landelijke, thematische onderzoeksagenda is een logische volgende ontwikkeling. Ik vind het best snel gaan. We gaan de goede kant op met elkaar.”